

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
 „Miercurea”, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economul”,
 „Făgeșana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișorul”, „Hașegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”, „Lugoșana”, „Lucea-
 fărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”, „Patria”, „Plugarul”,
 „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”, „Timișana”, „Ulpiana”,
 „Victoria”, „Vlădeasa” și „Zlăgnea”.

Prețul de prenumerare: pe 1 an K 16—, pe 1/2 an K 8—.	DIRECTOR Dr. CORNEL DIACONOVICH.	Taxa pentru inserțiuni: de spațiul unui cm ² câte 10 fileri.
Anul V.	Sibiu, 12 Septembrie 1903.	Nr. 37.

Bilanțul general al băncilor noastre pe a. de gestiune 1902.

În numărul 14 dela 4 Aprile a. c. al Revistei noastre ocupându-ne în liniamente generale cu rezultatele realizate de băncile noastre în decursul anului financiar 1902, am anticipat concluziunea, că în anul de gestiune expirat institutele noastre de bani nu numai că nu au suferit sub influința constelațiunii financiare internaționale preste măsură nefavorabile, ci din contra au făcut un progres însemnat, arătându-se în comparațiune cu 1901 o creștere considerabilă atât la afacerile lor active și pasive, cât și la profitul net realizat.

Cifrele concrete, ce le prezentăm acum cetitorilor noștri, în bilanțul general de mai jos, ne arată că în adevăr n'am fost prea optimiști în aprețiările noastre, căci de fapt institutele noastre de bani în totalitatea lor au înaintat în anul 1902 atât pe calea desvoltării, cât și a consolidării.

Bilanțul general pe 1902 al tuturor institutelor noastre de bani din țeară ni-se prezintă cum urmează:

	Active:		
	1901	1902	față de 1901
	K f	K f	K f
Cassa	803,046-32	1.062,630-39	+ 259,584-07
Escompt.	33.711,350-04	38.754,379-28	+ 5.043,029-24
Imprumuturi ipotecare	13.548,909-84	13.973,915-99	+ 425,006-15
Cred. pers. (Obl. cu cav.)	4.727,956-18	5.092,020-05	+ 364,063-87
Cred. camb. cu acop. hip.	6.641,756-57	6.763,246-20	+ 121,489-63
Lombard (Av. peef. publ.)	531,184-47	522,024-30	- 9,160-17
Realități	2.411,924-02	2.838,611-02	+ 426,687 -
Efecte publice și acțiuni	3.050,502-32	3.307,424-58	+ 256,922-26
Capital nevărsat . . .	209,796-57	54,200-54	- 155,596-03
Cont-cur. și Giro-conto	2.443,390-53	2.116,004-59	- 327,385-94
Mobilier	92,304-77	97,253-35	+ 4,948-58
Int. rest. și div. cont. deb.	1.006,938-32	1.501,192-72	+ 494,254-40
Perdere: „Buciumana” (K 672-18) și „Munteana” (K 22,515-29)	22.812-83	23,187-47	+ 374-64
	69.201,872-78	76.106,090-48	+ 6.904,217-70

	Pasive:		
	1901	1902	față de 1901
	K f	K f	K f
Capital social	10.025,920-87	10.514,467-68	+ 488,546-81
Fond de rezervă	2.826,672-82	3.183,350-91	+ 356,678-09
Fond special de rezervă	425,763-45	527,706-56	+ 101,943-11
Fond de garanție al scr. fonc. „Albina”	400,000—	400,000—	—
Fond de pensiune	763,023-54	866,476-63	+ 103,453-09
Serisuri fonc. „Albina”	5.160,200—	5.146,000—	- 14,200—
Reescompt	8.958,263-31	10.200,615-68	+ 1.242,352-37
Interese transit. anticip.	626,773-73	709,716-14	+ 82,942-41
Deposite spre fructific.	37.725,212-68	41.588,344-61	+ 3.863,131-93
Creditori	671,237-04	1.298,048-75	+ 579,306-78
Fond de binefaceri . . .	84,947-60	104,655-32	+ 19,707-72
Dividende neridicate . .	30,920-93	22,836-11	- 8,084-82
Profit net	1.455,431-88	1.543,872-09	+ 88,440-21
	69.201,872-78	76.106,090-48	+ 6.904,217-70

Bilanțul acesta conține datele dela 88 institute de bani, dintre 89 despre a căror existență am avut cunoștință la finea anului 1902. Una, „Chișodana” din Chișoda nici la repetite rugări nu ne-a pus la dispoziție datele pro 1902, lucru, care de altcum nu alterează mult cifrele bilanțului general, institutul din cestiune fiind un institut mai mic.

Vedem din datele de mai sus că față de 1901 activele totale ale institutelor noastre de bani au crescut cu respectabila sumă de K 6.904,217-70, reprezentând considerabila cifră de K 76.106,090-48.

Cea mai mare parte a acestor active o formează *Escomptul*, un ram de afaceri cultivat pe o scară întinsă de toate băncile noastre cu excepțiunea a două („Aurora” și „Monoreana”). Suma totală a *Escomptului* este de K 38.754,379-28 sau 50.82% ale activelor și arată față de 1901 o creștere extraordinar de mare de K 5.043,029-24 sau de 6.44%.

Reescomptate au fost la finea anului 1902 din portofoliul în valoare de K 38 754,379-28 în total cambii în valoare de K 10.200,615-68 sau 26.32% (în a. 1901 26.57%) formând *Reescomptul* 13.68% ale pasivelor. Creșterea *reescomptului* față de 1901 este de K 1.242,352-37,

ceea-ce la o creștere de K 5.043,029 a afacerilor active de natura aceasta se poate numi modestă. Proporțiunea dintre averea proprie a băncilor noastre, capital social și rezerve (fără rezerva specială de K 400,000 a „Albinei“) în sumă de K 14.225.525.15 și reescomptul de K 10.200,615.68 este de 71.70% față de 67.46% în anul 1901.

Locul al doilea în ce privește mărimea sumei îl ocupă în bilanțul general de sus *Imprumaturile hipotecare*, cari se cifrează cu K 13.973,915.99, formând 18.36% ale activelor totale, față de 19.58% în 1901. Creșterea față de 1901 este de K 425,006.15. Ramul acesta de operațiune credem, că va lua o dezvoltare mai mare de aci înainte, când băncile noastre vor fi luat dispozițiile de lipsă pentru mobilizarea împrumuturilor lor hipotecare pe calea cesiunii, o reformă foarte salutară pentru institutele noastre de bani și care ar fi de dorit să se realizeze cât mai grabnic. Împrumaturile hipotecare au fost cultivate în total de 55 de institute de bani din cele 88, cari formează baza acestor cercetări.

Cred. camb. cu acop. hipot., cari în bilanțul general pro 1901 s'au cifrat cu K 6,641,756.57 s'au sporit la K 6.763,246.20, deci cu K 121,489.63 și formează 8.88% ale activelor, față de 9.60% în 1901. Numărul institutelor de bani la cari este introdus acest ram de afaceri a rămas tot 33 ca și în anul 1901.

Imprumaturile pe obligațiuni cu convenți (Credite personale) introduse la 51 bănci de ale noastre s'au sporit dela K 4.727,956.28 la K 5.092,020.05 deci cu K 364,063.87 și formează 6.69% ale activelor.

Lombardul a rămas ca și în trecut o poziție neînsemnată a bilanțului general, ocărând numai la 16 institute de bani și cifrându-se în total d'abia cu K 522,024.30; față de 1901 poziția aceasta arată o reducere de K 9160.17.

Efectele publice, pentru a căroră acuirare am stăruit continuu dela întemeierea Revistei noastre, arată în comparațiune cu 1901 o creștere destul de însemnată de K 256,922.26 și se cifrează în total cu K 3.307,424.58, semn că institutele noastre de bani au început succesiv a și augmenta modestele rezerve de efecte, de cari au dispus până acum. Numărul băncilor noastre în a căror active aflăm și efecte a rămas staționar la 38 ca și în 1901.

Valoarea efectelor publice și a acțiunilor străine ale tuturor băncilor noastre în sumă de K 3,307,424.58 formează 4.34% ale activelor și 7.95% ale depozitelor lor spre fructi-

ficare, deci față de 1901, când proporția a fost de 4.41% resp. 8.08%, poziția aceasta se presintă mai nefavorabil.

Dintre celelalte poziții ale activelor au crescut *Realitățile* cu K 426.687 la K 2.838,611.02 și *Interese restante și diverse conturi debitoare* cu K 494,254.40 la K 1.501,192.72. Din contră s'au redus *Conturile curente și Giro Conto* cu K 327,385.94 la K 2.116,004.59.

Ce privește pozițiile pasive ale bilanțului general de sus, vedem, că capitalul social al băncilor noastre s'a cifrat la finea anului 1902 cu K 10,514,467.68, din care nevărsat K 54,200.54, deci capitalul social efectiv a fost de K 10,460,267.14, cu K 644,142.84 mai mare decât la finea anului 1901.

Fondurile de rezervă ale băncilor noastre (fonduri generale și speciale) au reprezentat la 31 Decembrie 1902 suma de K 3.711,057.47 (exclusive K 400,000 fondul de garanție al scris. fonc. „Albina“) arătând față de 1901 o creștere de K 458,621.20. Rezervele fac circa 35.48% ale capitalului social vărsat și 89.4% ale depozitelor. Fonduri speciale de rezervă au avut în total 41 de institute de bani în sumă totală de K 527,706.56 (în 1901 35 institute cu K 425,763.45).

Fonduri de pensii au avut la finea anului 1902 în total 40 de institute de bani (în 1901: 30) în sumă de K 866,476.63; creșterea acestei poziții față de 1901 este de K 103,453.09

O poziție considerabilă și care în același timp reoglindează fidel încrederea cea mare, ce și-au sciut-o câștiga băncile noastre la publicul deponent, românesc și străin, sunt *Depozitele spre fructificare*, cari s'au urcat până la finea anului la suma de K 41.588,344.61 și formează 55.77% ale pasivelor (în 1901: 54.51%); creșterea la poziția aceasta față de 1901 este de K 3.863,131.93.

Interesele trans. anticipate le-au indicat în bilanț 80 din cele 88 institute cuprinse în bilanțul general de sus și suma lor se presintă la finea anului 1902 cu K 709,716.14, fiind în creștere față de 1901 cu K 82,942.41.

Profitul net realizat de totalitatea institutelor noastre de bani în anul de gestiune trecut a fost de K 1.543.872.09, cu K 88,440.21 mai mare decât în 1901. Rentabilitatea capitalului social vărsat a fost deci de 14.76% față de 14.82% în 1901.

Cu perdere și-au încheiat bilanțul ultim două institute de bani, și anume: „Munteana“ din Offenbaia cu K 22,515.29 și „Buciumana“ din Bucium cu K 672.18.

C. Popș.

Discontul de bancă și cursul cambial în raport cu circulațiunea monetară și cu piața internă de bani.

(Urmare).

Directiva cea mai importantă la regularea circulațiunii biletelor este a se căuta în conexitatea indirectă ce există între cursul cambial și între etalon. Acești doi factori joacă un rol însemnat în piața internațională de bani, dovădindu-se ca dătători de directivă pentru situația economică a singuraticelor țări. Acești factori totodată signalizează toate mișcărilor circulațiunii internaționale de bani și de credit. Cursurile cambiale depind principalmente de mulțimea plătirilor, cari sunt a se face în străinătate și a celor pe cari străinătatea are să le facă în țeară. Mărimea cursului cambial dintr'un timp anumit este deci o expresiune clară a referințelor reciproce comerciale și de plăți dintre diferitele state. Se vorbește de pari cambial dintre două piețe, când acestea au cursuri egale. Aceasta înseamnă, că pentru cambii cari se pot realiza la moment intr'un loc se poate primi o sumă egală de metal, respective când valuta este inegală, se va plăti aceeași sumă metalică, care în cealaltă piață se poate primi pentru cambiile respective. Dacă acum sunt de făcut multe plătiri în afară, se cumpără cambii asupra piețelor străine cu scopul de a evita speșele împreunate cu transportul metalului. În urma acesteia se urcă peste pari cursul acelei țări, care are mai multe pretențiuni decât plăți. Cambiile pentru aceste țări fiind căutate, cursul se numește avantajos. Din contră cursul este numit nefavorabil, pentru o țeară, care are mai multe plăți decât pretențiuni, având trebuința de cambii străine. Cambiile proprii din această țeară nu se caută și în urmare cursul lor scade. Cursul cambial își găsește limita în sus și în jos la așa numitul punct metalic sau de bani, adică la acel punct, dela care va fi mai avantajos a compensa obligamente prin trimiteri metalice. Numai cât timp anume situația cursului cambial este de așa fel, că speșele de provisiune, curtagiu și timbre, cari sunt împreunate cu procurarea cambiilor străine se rentează față cu speșele unei trimiteri în număr, poate se aibă loc acoperirea obligamentelor proprii ale unei țări prin cambii străine.

Pentru judecarea corectă a situației cursurilor cambiale se recere o cunoștință exactă a valorii aurului și argintului valutilor acelor țări, cari vin a se lua în considerație. Din cunoșterea acestor relații anume rezultă raportul natural de curs dintre două piețe cambiale străine una de alta. Dacă cursul unei pieți cambiale este așa fel, încât în piața cealaltă se poate căpăta tocmai atât metal nobil în valută străină, cât trebuie să se plătească la cumpărare aci în valută indigenă, atunci după cum s'a amintit deja, cursul acelei pieți de cambii este pari, deoarece pentru egal se primește egal. Prin cumpărarea unui cambiu trasat asupra unei pieți externe, se va schimba deci moneda, care umblă în piața aceasta, contra celei din piața proprie. Cursul unui cambiu se orientează deci după valoarea, pe care o are în locul de cumpărare moneda țării (valuta) în care are să se facă plata. La cumpărarea unui cambiu care sună pentru o piață străină vor veni dar în considerare două feluri de valute. Anume valuta străină, cari se ia ca mărime invariabilă, pentru care cumpărătorul plătește un preț anumit variabil în valută indigenă. Prima se numește deci valută fixă sau stabilă, cea din urmă valută variabilă sau schimbăcioasă. Valuta fixă este dar mărimea invariabilă, care servește ca

unitate de bază cambială, a cărei valoare însă se măsoară în valuta locului de cumpărare. În toate locurile cambiale se cotează de regulă valuta variabilă, cursul, precum și cantitatea fixă, pentru care se înțelege cursul. Numai în puține pieți comerciale formează, contrar usanțelor obicinuite, valuta indigenă pentru câteva cambii mărimea fixă, pecând valuta străină constituia mărimea variabilă. Spre scopul acesta servesc notițele (buletinele) de curs, în cari mai întâi se indică piețele cambiale, asupra cărora sună cursul. După piețele cambiale indicate urmează în notițele mai nou de curs cea sumă de bani fixă pentru care este valabil cursul. Aceasta este valuta invariabilă (le certain) contrar cu valuta variabilă (l'incertain). De prezent valuta invariabilă în notițele de curs din Berlin, Hamburg, Frankfurt și Viena o constituie 100 unități de monedă ale respectivei pieți cambiale străine. Astfel se poate dispune de 100 franci în Paris în cas de paritate cambială prin solvirea de 81 mărci la Berlin. Când cursul stă sub pari, atunci se poate cumpăra la Berlin un cambiu asupra Parisului pentru mai puțin de 81 mărci. Numai pentru cambii din Londra există o excepțiune. Anume aici Berlinul și Hamburgul cotează cursul pentru câte 1 funt sterling, Frankfurt și Viena pentru câte 10 funți sterlingi. Cursul pentru cambii de New-York se notează în Hamburg pentru câte 1 Dollar. Mai înainte nu se indica valuta fixă, ci se admitea aceasta ca fiind cunoscută. După valuta fixă urmează mai întâi indicarea vistei (Sicht) adică a timpului cât au să-1 mai percurgă cambiile cotate. Dacă acestea mai au un curs de încă 8 zile (Petersburg până la 3 septembrie), atunci au vista scurtă (k. S.) Cambii cu durată de 3 luni sunt lungi, de aci numirile „kurz London“, „lang Petersburg“. Când sunt în negociare cambii, cari au încă o durată mai lungă de 14 zile, însă mai scurtă de 2½ luni, atunci acestea se consideră de cambii cu durată medie și se negociază de regulă după cursul lung înmulțit cu un procent la invoială pentru zilele expirate. În general cursurile cambiilor sunt cu atât mai scădute cu cât durată până la scadența lor este mai lungă. Coloanei pentru durată (vista) urmează aceea pentru etalonul (Z. F.) care vine la calculare, când scadența unui cambiu sau trece peste durata scurtă (cel mult 8 zile) sau nu ajunge durată lungă cu 14 zile. În cazul prim se subtrage discontul ce rezultă pentru plusul zilelor din valuta calculată după curs. În cazul al doilea din contră se adaugă această diferență a valutei calculate după curs pentru zilele ce lipsesc până la durată lungă. Discontul se măsoară după etalonul băncilor mari (băncilor de emisiune) sau după cum mai ales se obicinuesce, după procentele de discontare, cari se plătesc pe piețele libere din Londra, Paris și alte piețe și cari de cele mai multe ori divergează de etalonurile usuale de bancă. După etalon urmează în fine cursul însuși. Acesta mai înainte se indica în trei feluri, după cum se face și astăzi în unele notițe de curs. Intr'o coloană se indică acel preț, pe care posesorul cambial îl cere pentru „scrisurile“ („Briefe“) „hârtiile“ („Papiere“) sau „mărfurile“ („Waaren“) sale. Intr'o a doua rubrică stă pe urmă cursul, pentru care posesorul de numărare a căutat „scrisuri“, „hârtii“ sau „mărfuri“. În fine în coloana a treia apare prețul sau cursul care s'a plătit efectiv pentru afaceri încheiate. În notițele de curs din Berlin și Frankfurt nu se găsește o astfel de deosebire în trei coloane, ci aici se indică numai o sumă de curs, în dosul căreia se pune sau „B“ (Brief) sau „G“ (Geld) sau „bz“ (respective) „bz B“ sau „bz G“. Când după suma de curs stă: B atunci este a se înțelege, că

pentru cursul respectiv s'a mai oferit marfă, stă însă „G“ atunci obiectul respectiv a rămas căutat cu cursul respectiv. Indicația „bz“ arată încheierile efectuate. Astfel semnele „bz B“ și „bz G“ se explică dela sine.

Deosebirea de cursuri ce există între diferitele pieți cambiale se caută a se egala după posibilitate prin circulațiunea de arbitragiu. Arbitragiul în general este cumpenirea și decisiunea asupra ocaziunilor de cumpărare și de vânzare, cari se oferă în diferitele pieți. Calculațiunea de arbitragiu găsește aplicare mai ales la negocierea cu bani, cambii și cu efecte. În forma cea mai simplă arbitragiul apare ca arbitragiu de bani. Prin acest calcul se mijlocește că în ce soiuri de bani sunt mai avantajoase a face plăți în alte locuri sau a încassa pretensiuni din locuri străine. Dacă piese de 20 franci în Berlin se pot cumpăra cu 16.42 mărci, iar 20 mărci sunt notate la Paris cu 24.70 franci, atunci va fi mai favorabilă o plătire, care e a se face dela Berlin la Paris, dacă aceasta se va efectua cu bani germani decât cu monede franceze. Tot asemenea o pretensiune asupra Parisului se va încassa mai bine acolo în bani francezi. Calculațiunea aceasta devine mai complicată, îndată ce vor veni în considerație încă diverse spese, cheltuieli de transport și un număr mai mare de piețe străine. Considerând cele expuse aci, arbitragiul cambial are o mare însemnătate în ziua de astăzi. Arbitragiul caută folosul, ce se poate trage din diversitatea singuraticelor pieți cambiale, mijlocind piața în care un cambiu se poate cumpăra mai efitin și căutând piața în care acela se poate realiza mai favorabil. Se pot anume folosi spre plată cât și spre încassare trei feluri de cambii: cambii asupra pieței străine, cambii asupra pieței proprii și cambii trassate asupra unei alte piețe diferite de cele două numite. Când sunt a se face plăți, plătitorul sau lasă să se trasseze cambii asupra sa însuși sau trimite el însuși cambii (rimesse), și anume după cum este mai avantajos pentru el sau rimesse asupra locului de plată sau asupra altei piețe. Pentru incasso se face alegere între trassare asupra debitorului și între mandatul transmis aceluia de-a face rimesse. Acestea din urmă consistă iarăși din cambii asupra pieței proprii sau asupra unei pieți străine. Dacă este a se decide pentru una sau altă modalitate, depinde de situația cursurilor cambiale, adecă de prețul care se plătește pentru cambii în diferitele piețe. Dacă de ex. o casă comercială din Paris are să plătească la Amsterdam 10,000 fiorini olandezi și cursul din Paris asupra Amsterdamului stă la franci 2.09 $\frac{1}{3}$ (100 fiorini olandezi), cel din Paris asupra Londrei la franci 25 (1 funt sterling) atunci făcându-se o rimesse directă la Amsterdam va trebui să se cheltuiască franci 20,933 $\frac{1}{3}$. Dacă însă casa parisiană dă unui comisionar în Londra mandat să cumpere hârtii de Amsterdam și îi trimite aceluia ca acoperire hârtii de Londra, atunci comisionarul va plăti 8 $\frac{1}{3}$ funți sterlingi pentru 100 fiorini olandezi. Casa comercială din Paris însă cumpăra hârtii din Londra, cari au valoare de 8 $\frac{1}{3}$ funți sterlingi pentru franci 208 $\frac{1}{3}$, deci cu un franc mai efitin, decât face cursul dela Paris asupra Amsterdamului. În urma aceasta rimessa indirectă peste Londra este mai avantajoasă decât o rimessă directă, deoarece prin rimessa indirectă se va cheltui numai o sumă de franci 20,833 $\frac{1}{3}$ în loc de franci 20,933 $\frac{1}{3}$ în cazul unei rimesse directe. În mod analog se procede la încassarea de pretensiuni. Anume cu ajutorul notițelor de curs ale diferitelor piețe cambiale sosite telegrafice se mijlocește cari din remitările indirecte posibile este cea mai favorabilă.

Când la acest calcul (calcul de arbitragiu) se iau în considerare cheltuielile variabile (provisiune, curtagiu, porto), ale diferitelor căi, atunci calculul acesta se numește compus, în cas contrar este arbitragiu simplu. Pentru a se ușura calcularea pentru pieți mai însemnate s'au compus tabele proprii de arbitragiu cambial, în cari s'au luat în seamă toate cursurile practice posibile. Deoarece ce discountul în diferitele pieți cambiale este de cele mai multe ori neegal și spesele sunt deosebite, după cum va fi necesar a cumpăra într'o piață străină un cambiu cu durată scurtă scadent acolo, sau a disconta aici un cambiu cu durată lungă. Calculul făcut cu scop de a mijloci mărimea astorfel de spese se numește discontarbitragiu.

Arbitragiul cambial adeseori se combină cu arbitragiul de efecte. Adecă datorii și pretensiuni iscate din cumpărări sau vânzări de acții și de efecte de stat se compensează prin remisse, eruându-se totodată, cari piețe sunt mai avantajoase pentru cumpărarea și vânzarea de efecte.

Arbitragiul efectelor devine anevoios din cauză, că modul de cotare al unui și aceluiaș efect este foarte diferit la singuraticile burse. Anume ici negocierea se efectuează după bucată, colo cursul este notat în procente, ici inclusive, colo exclusive interese etc. Numitele operațiuni însă nu se execută numai cu scopul de a trage profit din diferențele de curs precum și din o trasare făcută în urma acestora, ci și cu scopul de a face plăți directe și de a încassa pretensiuni. Aceste din urmă transacțiuni se fac mai ales prin înțelegerea reciprocă a mai multor case comerciale din piețe diferite. În modul acesta arbitragiul provoacă într'un loc o urcare, în celalalt o presiune și prin aceasta o compensare a cursurilor.

Din „Compendium der praktischen Volkswirtschaft“, de Dr. Ludwig Grossmann (p. IV. Viena, 1902). #

Inceputuri de organizare economică.

Aruncând o privire asupra situațiunii noastre economice în general, vedem că organizarea ne lipsește și abia se ivesc ici-colea inceputuri de organizare.

Agricultura o fac țeranul și cărturarii nostri dela sate, fie-care cum scie și cum poate.

Noțiunile de agricultură, ce cărturarii le primesc în seminare și țeranul în școala poporală sunt numai umbră de cunoștințe.

În școalele noastre de toate categoriile se învață multe de toate, agricultura singură este tratată mai vitreg, cu toate-că noi Românii trăim aproape numai din agricultură.

De aici urmează în locul prim, că agricultura cu toți ramii săi nu progresează cum ar fi de dorit și ar putea să progreseze.

Dar ne lipsește și alți factori, cari la alte popoare sunt puși în serviciul agriculturii.

Ne lipsește înainte de toate *școalele de specialitate*, începând dela fermele model până la *academiile agricole*. Nu avem nici barem școale de repetiție economice la sate. Din miile de școale poporale ale noastre, pe lângă cari ar trebui să funcționeze și câte o bună școală economică de repetiție, ne alegem abia cu câte-va astfel de școale, poate nici 20—30.

Firesce, școalele statului sunt deschise și pentru noi, dar ele totuși sunt mai puțin accesibile, îndeosebi pentru țeran, decum ar fi școalele noastre proprii.

Literatura noastră economică formează și ea abia un mic început. Avem o foaie agricolă pentru țeran și cărțurarii dela sate și o foaie economică-financiară a băncilor noastre; iar celelalte foi ale noastre mai toate se ocupă și de chestii agricole și peste tot de chestii economice. Nu ne lipsesc cu totul nici alte scrieri economice, indeosebi este mult promițitoare Biblioteca „Bunul Econom“, a „Reuniunii române agricole din comitatul Sibiiului“ și a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“. Încât însă ne lipsesc scrierile economice apărute la noi, le putem suplini cu scrieri din România, unde au apărut și apar mereu publicațiuni economice de valoare.

Biblioteci populare încă avem pe la sate, firesce un număr mic; acest început însă și eforturile, ce se fac în multe părți pentru înființarea de biblioteci populare, ne întăresc în speranța, că nu va trece mult până să avem pretutindenea astfel de biblioteci înzestrate, între altele, cu cele mai bune scrieri în materie de agricultură. Cu chipul acesta poporul va avea la îndemână povățuitori de seamă pentru ameliorarea agriculturii sale.

Prelegerile populare au început și ele a se introduce în timpul din urmă. Astfel de prelegeri se practică din partea celor 2 Reuniuni agricole, în comitatul Sibiiului și al Hunedoarei, apoi în despărțemintele Asociațiunii. Cu atâta însă nu e de ajuns. Prelegerile sau conferențele populare trebuie să se practice în massă pretutindenea. Cărțurarii noștri din toate comunele să-și pună de devisă luminarea poporului în toate privințele, indeosebi în privința economiei. Numai în felul acesta poporul va pute să-și amelioreze situațiunea materială și deodată și cea intelectuală și morală.

Insoțirile sau *tovărășiile economice*, cu cari încă s'a făcut un început la sate, sunt mijloace de mare importanță pentru progresul poporului; dar până la data de față numărul acestor tovarăși este așa de mic, încât trage de tot puțin în cumpănă. Abia avem câteva tovarăși pentru procurarea de mașini și recuise agricole și o însoțire pentru valorisarea produselor agricole, când astfel de tovarăși ar trebui să se înființeze în fie-care comună. Numai cu ajutorul acestor însoțiri de producțiune și de valorisare vom pute accelera mersul spre progresul economic al poporului nostru; de o parte ajutându-l să producă mai mult și mai bun din toți ramii agriculturii, de altă parte dându-i posibilitatea de a-și valora cât mai bine produsele sale agricole.

Inceputuri s'au făcut și cu *exposițiunile*, indeosebi cu expozițiile de vite, de poame și de articole din industria de casă. Chestiunea expozițiilor economice este de o importanță netăgăduită. Și de aceea ele ar trebui să se aranjeze în cât mai multe locuri. Cu ocaziunea adunărilor cercuale ale despărțemintelor Asociațiunii ar fi de dorit să se aranjeze și câte o expoziție, fie ea de vite, de poame sau de articole din industria de casă, ori din toate aceste de odată. Exemple avem destule. Chiar și anul acesta s'a aranjat o expoziție de vite în comuna Tohanul-vechiu, aparținător despărțemintului „Zernești“, asemenea și în desp. „Bran“. Cu ocaziunea acestor expoziții se pot da poporului multe povețe folositoare, iar prin *premiile*, ce se distribuie celor-ce se disting prin expunerea celor mai de seamă vite sau obiecte, se încurajează exponanții întru a produce material tot mai bun.

Ca un început bun amintim și de astă-dată tendința de a ne cresce *specialiști* pe terenul agricol. Inceputul făcut de institutul „Ardeleana“ pentru a cualifica în școalele de specialitate *grădinari* și *viieri* din popor este vrednic de laudă. Este necesitate imperativă ca

în direcția aceasta să se pornească un curent mai pronunțat, și ca atât generoșii fundatori, cât și instituturile noastre financiare și asociațiunile să destineze pe viitor sume cât se poate de însemnate în scopul de a se cresce specialiști pe diferitele terene ale agriculturii.

Ca dovadă, că agricultura este aproape uitată ne poate servi modul de a se distribui *stipendiile* firesce pe basa dispozițiilor făcute de fundatori. Dacă considerăm s. e. că din fundațiunea lui Gozdsu s'au votat pentru anul școl. 1903/4 154 stipendii în suma totală de K 78,400.50, anume la 34 rigorosanți, 57 juriști, 14 mediciști, 13 filosofi, 6 tehnici, 5 montaniști și silvicultori, 1 candidat de profesor la școala comercială, 10 gimnasiști, 14 cadeți, 1 candidat de notar și 1 farmacist — și în același timp nici barem un stipendiu pentru promovarea agriculturii, a grădinăritului, viieritului nostru, etc. — trebuie să dicem că agricultura, temelul nostru al tuturor și în mare parte nădejdea viitorului nostru, este uitată.

Dar nu numai la fundațiunea din vorbă, ci la toate fundațiunile noastre, singură agricultura este desconsiderată.

Fie ca barem viitorii fundatori să destineze o parte a agoniseli lor în scopul înaintării agriculturii cu toate ramurile sale. Atunci se va pute face ceva direct și pentru ridicarea agriculturii din starea ei actuală puțin favorabilă.

După-ce am atins momentele mai însemnate referitoare la inceputurile de organizare a agriculturii noastre, vom trata în numărul viitor inceputurile de organizare a meseriilor, industriei și comerțului.

S.

Producțiunea cerealelor în toată lumea în anul 1903.

Ministrul de agricultură Darányi a publicat tocmai acum un raport asupra producțiunii de cereale din acest an în întreagă lumea, cum și asupra cuantului de cereale necesare pentru noua campanie, în care am intrat. Raportul este făcut pe baza rapoartelor referențelor agricole și a consulatelor din diferitele țări. Din datele acestea rezultă, că recolta de grâu a lumii este bună și în anul acesta, iar producțiunea secării și a cucuruzului e ceva mai nefavorabilă decât în anul precedent. Dăm și noi aici în unele părți ale voluminosului și interesantului raport.

Recolta de cereale a lumii face:

	în 1903		în 1902
Grâu	822.62 mil. măji metr. față de		825.24 mil. măji
Secară	384.53 " " " " "		425.46 " "
Orz	264.29 " " " " "		272.10 " "
Ovės	510.30 " " " " "		502.63 " "
Cucuruz	720.31 " " " " "		770.93 " "

In total 2,702.05 mil. măji metr. față de 2.796.36 mil. măji

In Europa.

	grâu	secară	orz	ovės	cucuruz
	Milioane măji metrice:				
1903	478.76	376.36	206.17	342.48	142.84
1902	498.44	406.99	209.12	340.07	115.51

In statele transoceanice.

	grâu	secară	orz	ovės	cucuruz
	Milioane măji metrice:				
1903	343.86	17.17	58.12	167.82	577.47
1902	326.80	19.47	62.98	162.56	655.42

Producțiunea față de anul trecut în milioane măji metrice:

In Europa — 19·08 — 38·63 — 2·95 + 2·41 + 27·33
In statele
transocean. + 17·06 — 2·30 — 4·86 + 5·26 — 78·05

Conform acestor date recolta anului precedent este inferioară:

In Europa . . . . . cu 31·52 mil. măji metr.
In statele transoceanice . . . . . „ 62·89 „ „ „

In total . . . cu 94·41 mil. măji metr.

Reservele recoltelor anterioare se prezintă astfel:

	1903	1902	1901
	milioane măji metrice		
grâu	20·75	33·25	61·94
săcară	15·95	7·74	16·54
orz	6·25	8·16	9·28
ovės	21·10	14·08	23·96
cucuruz	23·65	20·15	35·77
In total	87·70	83·38	147·53

Deci proviziunile sunt și în acest an mici, cu toate că recolta anului 1902 a fost excelentă. Recolta numai cu ceva mai mică decât cea din anul precedent și cuantitatea restrinsă de proviziuni ne fac să conchidem, că deși în anul de față au fost destule bucate de calitate satisfăcătoare, este aproape sigur, că produsele grele și frumoase, cum și cele bune și de mijloc bune vor fi articole căutate. În acest an sunt așa dară norocoase statele cari au produse de calitate bună. În această privință *situațiunea Ungariei este destul de bună.*

Trebuințele pentru consum în anul de față sunt evaluate astfel:

	în 1903	în 1902
	milioane măji metrice	
grâu	823·06	803·97
săcară	400·85	408·05
orz	273·87	267·71
ovės	522·24	485·81
cucuruz	725·20	778·51
In total	2,745·22	2,744·05

+

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 10 Septembrie 1903.

La finea săptămânei trecute Directoriul Băncii engleze s'a vădit îndemnat a urca discontul băncii cu un procent întreg, dela 3% până la 4%, o măsură care fără îndoială va avea mai curând sau mai târziu efectul său și asupra celorlalte piețe de bani; astfel se consideră deja ca sigur, că încă în cursul lunii curente Banca imperială germană încă își va urca etalonul oficial la 5%. De present discontul privat variază în Berlin între 3%—3⁵/₈%.

În Paris discontul privat a crescut la 2³/₈%.

Asupra *pieței interne de bani* urcarea etalonului la Banca engleză n'a avut până acum nici un efect. Cu toată situația politică internă neclară schimbii vieneze de prima bonitate s'au discontat cu 3⁷/₁₆% și schimbii de bancă în B. Pesta cu 3¹/₂%. Cu toate acestea nu este neprobabil, ca sub influința situației financiare internaționale Banca noastră de emisiune încă să se decidă în curând la o urcare a discontului.

AGRICULTURA.

Situațiunea agricolă.

În *Ungaria*. În decada ultimă a lunii August a domnit timp călduros și secetos. Lipsa de ploaie a împedecat mult facerea *arăturilor* și sămăntul *rapitei*. Perspectivele recoltei *cucuruzului* s'au deteriorat în urma nădufului și uscăciunii, rămânând în multe locuri o mare parte a cucuruzului fără grăunțe. Totuși și așa cucuruzul promite o recoltă mijlocie. *Cartofii timpurii* s'au recoltat în cea mai mare parte cu rezultat mijlociu. *Legunile de grădină* au suferit foarte mult din cauza secetii. Recolta fasolii și a celorlalte *păstăioase* este mijlocie. Diferitele soiuri de *varză* sunt în stare satisfăcătoare, cu toate că seceta a împedecat mult dezvoltarea lor. Culegerea *hemeiului* s'a început cu rezultat favorabil; *hemeiul timpuriu* a dat rezultat slab. Calitatea *cânepii* și *inului* este satisfăcătoare. *Cânepa de sămăntă* promite recoltă bună. Recoltarea și uscarea *tutunului* se fac în bune condițiuni. Foile sunt mari și de bună calitate. *Napii de zahăr* și de *nutreț* au fost încâtva împedecați în dezvoltare prin secetă; totuși ei promet o recoltă bună. *Nutrețurile artificiale* (trifoiul și luțerna) au fost făcute în bune condiții și au dat recoltă satisfăcătoare. *Măzăricea* a dat recoltă mijlocie. *Cucuruzul de nutreț* s'a vestețit în urma secetii. Otava în livezi s'a făcut în bune condiții. În regiunile muntoase recolta a fost în partea cea mai mare satisfăcătoare, la țeară slab mijlocie. *Pășunile* au suferit de secetă; în unele locuri iarba s'a uscat cu totul. *Viile* au mare trebuință de ploaie. Recolta în unele locuri va fi slabă, în altele mijlocie. *Poamele* și anume merele și perele dau o recoltă mijlocie, iar prunele o recoltă bună, în parte foarte bună.

În *România* producțiunea grâului este mijlocie. Porumbul a suferit mult din cauza secetii. Recolta va fi abia mijlocie. *Rapița* a fost sămăntată și în unele județe a răsărit; ea vegetează în bune condiții. *Arăturile* se fac cu mare sirguință. *Viile* promet recoltă bună.

În *Rusia* recolta grâului a fost bună, a săcării mijlocie.

În *Germania*, *Belgia* și *Olanda* oamenii se plâng de pagube cauzate de timpul nefavorabil.

În *Francia* recolta grâului e bună.

În *Anglia* producțiunea grâului este evaluată la 16 milioane hectolitri, față cu 21 mil. hl. în 1902. Această țeară va importa vr'o 75·5 milioane hectolitri.

În *Statele-Unite* ploaia a întârziat secerișul grâului de primăvară în câte-va regiuni.

În *Argentina* perspectivele recoltelor sunt foarte bune.

Precum se afirmă din toate părțile, prețul grâului în acest an va fi multămitor.

*

Practica agricolă în armată. Dl Dr. N. O. Popovici-Lupa, ocupându-se de această chestiune în „Amicul agricultorului“, între altele scrie: „... În alte părți, anume în Belgia, Austria și Italia, ideea învățământului agricol în armată, a eșit din stadiul discuțiunii academice, pentru a trece în cel al aplicațiunii. De alt-fel, chiar și la noi chestiunea este deja îndrumată pe calea aplicațiunii; sunt câte-va regimente în țară unde soldații se ocupă și cu munca câmpului... se face o cultură relativ întinsă de zarzavaturi și legume pentru satisfacerea trebuințelor proprii... dar în aceste începuturi lipsesc sistemul și unitatea de vederi ce trebuie să existe, dacă se urmărește un scop bine-

definit și mai depărtat de cât îndestularea trebuințelor proprii...

Folosul principal consistă în *complectarea și perfecționarea educațiunii profesionale a agriculturului mic*. Soldatul având ocaziunea de a practica sau cel puțin de a vedea practicându-se lucrări de grădinărie și agricultură, pe de-o parte nu se va instrui cătuși de puțin de meseria lui, iar pe de altă parte se va perfecționa în ea.

Se împuță adesea, că școala și armata depărtează pe fiul săteanului de coarnele plugului... Adoptarea învățământului agricol, teoretic și practic, în școala rurală, apoi instrucția practică a lucrătorilor dela fermele statului și practica agricolă în armată vor combate aceste tendințe, atât de păgubitoare înfloririi agriculturii mici.

Ca eficacitate, instrucțiunea agricolă în armată are darul de a fi superioară altor mijloace... Soldatul poate practica muncile manuale cele mai grele, spiritul de ordine și disciplină care domnesce în armată se transmite și asupra îndemărilor practice de grădinărie și agricultură, el se deprinde a le face mai bine, de cum le-a învățat dela părinți. Dar mai pe sus de toate trebuie să punem avantajul, că soldatul liberat, întorcându-se deadreptul la căminul său, va fi liber să aplice cunoștințele dobândite în casarmă, în gospodăria lui proprie. Cu chipul acesta instrucția agricolă în armată va fi nu numai utilă în sine, dar un compliment indispensabil al învățământului agricol în școala rurală și în cursurile de adulți.

Prin armată acest învățământ va deveni ceea-ce trebuie să fie: *un durabil avut intelectual și tehnic al viitorului plugar mic*.

Pentru soldatul român din Ungaria practica agricolă în armată e încă și mai necesară, pe motivul că noue ne lipsesc cu totul școalele agricole și fermele unde tinerimea noastră să-și câștige cunoștințe teoretice și îndemnări practice moderne pentru chemarea sa.

Iată o chestiune folositoare pentru înaintarea țeranului, de care ar trebui să se ocupe mai înadins cei puși la cârma statelor.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„Agricola“ însoțire economică de magazin și anticipațiuni în Hunedoara. Această întreprindere unică în felul ei la noi Românii, fiind-că cultivă atât unele afaceri de bancă cât și în special afaceri apartinătoare negoțului de cereale, își publică bilanțul primului an de gestiune, început la 1 Sept. a. tr. și încheiat la 30 Iunie a. c.

Dintre pozițiile mai principale ale activelor relevăm: Avansuri pe vite și amanete K 23,414.—; Cucuruz în magazin K 2348.—; Grâu în magazin K 1201.—; Cambii escomptate K 7654.—; Saldo-conti K 5366.— și Realități (casele proprii) K 20,846.—. Totalul activelor se urcă la K 83,885-97.

La pasive sunt următoarele poziții mai principale: Capital social K 32,400.—, din care plătit K 13,760.—; Cont-curent și reescompt K 21,625.—; Depuneri K 8434.— și Realități K 20,000.—. Profitul net se cifrează cu K 1108-91, cu care conform propunerii direcțiunii va fi a se crea un fond de rezervă.

Venitul brut a fost de K 4857-42 și anume din Interese și prov. dela anticipațiuni pe vite și amanete K 2165-82. Câștig la bucate K 1596-81. Dintre spese cea mai însemnată poziție o formează Salarele de K 1749-95; apoi Chiria cu K 539-34.

Adunarea generală a fost convocată pe 13 Sept. a. c. Datele de sus le întregim prin următoarele date din raportul direcțiunii:

1. *Afacerile de bucate*. Insoțirea și-a arangeat un magazin de bucate în piața orașului Hunedoara. Din acest magazin a vîndut în decursul anului bucate în mic și în mare. Țeranilor noștri le-a vîndut bucate și pe credit, instituind o formă de tranșare așa fel, ca țeranul să scape de usurăria de până acum. Anume insoțirea acordă anticipații pe vite și cu chipul acesta le dă țeranilor posibilitatea să-și cumpere bucate cu prețul țilei.

Valorisarea bucatelor a promovat-o prin acordarea de avansuri pe bucate, și prin cumpărări în mare.

Afacerile de bucate se cifrează astfel:

Grâu: Circulația: Intrate	K	5,155-35
Eșite	„	3,953-75

La 30 Iunie 1903 a fost grâu în magazin în preț de . . . . .

K	1,201-60
---	----------

Cucuruz: Circulația: Intrate	K	12,214-56
Eșite	„	9865-86

La 30 Iunie 1903 a fost cucuruz în magazin în preț de . . . . .

K	2348-70
---	---------

Ovės, mazăroi și trifoiu: Circulația		
Intrate	K	781-08
Eșite	„	679-90

La 30 Iunie 1903 a fost ovės, etc. în magazin în preț de . . . . .

K	101-18
---	--------

Tărițe: Circulația: Intrate	K	940-45
Eșite	„	284-80

La 30 Iunie 1903 au fost țărițe în magazin în preț de . . . . .

K	655-65
---	--------

Profit curat dela bucate	K	1,596-81
--------------------------	---	----------

2. *Avansuri pe vite și amanete*. Acest fel de operații în forma cum e practicat de „Agricola“, este o încercare nouă pe acest teren. Insoțirea aceasta acordă avansuri și credite cu termen scurt, 1—3 luni, pe garanța vitelor cornute ale agricultorilor. Tranșarea afacerii se face așa, că agricultorul pe lângă amanetarea pasaportului de vită, oferă și un cambiu și o declarație de amanetare.

Insoțirea acordă și avansuri pe aurării, argintării și efecte (acții, losuri, etc.).

În primul an de gestiune a fost la avansuri pe vite și pe amanet următoarea circulație:

s'au acordat	K	40,540-34
s'au replătit	„	17,126-08

Profit curat realizat la aceste afaceri a fost de . . . . .

K	2,165-82
---	----------

3. *Imprumuturi pe cambii* s'au acordat de regulă numai până la suma de K 100.—, și numai dela sfîrșitul unei Aprilie 1903, anume:

91 cambii de	K	7,666.—
1 cambiu neplătit	„	12.—

rămân la 30 Iunie 1903 cambii 90 în sumă du K 7654.—, realizându-se un profit curat dela acest ram de K 308-62.

4. *Mijlocirea de imprumuturi hipotecare, incasso și provisiuni* au adus insoțirii un profit curat de K 310-48.

5. *Dela unelte agricole* (pluguri și o mașină de treerat) profit curat K 48-95.

6. *Depuneri* s'au făcut la insoțire în suma de K 8434-46.

7. *Casele proprii*. Insoțirea și-a cumpărat în piața Hunedorei casă proprie potrivită afacerilor sale. Prețul cumpărării a fost de K 20,000.—.

